

Funkcjonowanie uproszczonych form opodatkowania dochodów przedsiębiorstw osób fizycznych w latach 2004–2013

Anna Zwierzyńska*

Streszczenie: *Cel* – przedstawienie problematyki uproszczonych form opodatkowania dochodów osiągniętych przez małe przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne, wskazanie na specyfikę prowadzenia działalności takich przedsiębiorstw oraz scharakteryzowanie możliwych do zastosowania przez nie uproszczonych form opodatkowania, czyli karty podatkowej oraz ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, oraz dokonanie porównania liczby podatników stosujących formy uproszczone w latach 2004–2013. *Metoda badania* – badanie literatury, danych empirycznych Ministerstwa Finansów oraz analiza przepisów zawartych w krajowych aktach prawnych. *Wyniki* – karta podatkowa jest coraz rzadziej stosowana przez podatników, natomiast rośnie liczba stosujących ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. *Oryginalność/wartość* – kluczową wartością artykułu jest dostarczenie wiedzy na temat funkcjonowania uproszczonych form opodatkowania dochodów przedsiębiorstw osób fizycznych oraz analiza i ocena zakresu ich stosowania. Artykuł zwraca także uwagę na problem wyboru najkorzystniejszej formy opodatkowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji każdego przedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: podatek dochodowy od osób fizycznych, uproszczone formy opodatkowania dochodów, przedsiębiorstwo osoby fizycznej

Wprowadzenie

Przemiany społeczno-gospodarcze, które nastąpiły w Polsce w latach 90. XX wieku przyczyniły się do gwałtownego wzrostu znaczenia sektora prywatnego. W rezultacie doprowadziło to do powstania wielu mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Założenie własnej działalności gospodarczej wiąże się z podejmowaniem bardzo ważnych decyzji. Jedną z nich jest wybór najkorzystniejszej formy opodatkowania dochodów uzyskiwanych z prowadzonej działalności. Ustawa o rachunkowości dzieli małe przedsiębiorstwa ze względu na obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych. Podmioty, które nie mają takiego obowiązku, mogą skorzystać z jednej z uproszczonych form opodatkowania swoich dochodów. Celem artykułu jest analiza i ocena funkcjonowania zryczałtowanych form opodatkowania dochodów przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne w latach 2004–2013.

---

* mgr Anna Zwierzyńska, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katedra Finansów, 40-287 Katowice, ul. 1 Maja 50, e-mail: anna.zwierzyńska@ue.katowice.pl.

1. Specyfika prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne

Zdecydowana większość podmiotów sektora mikro i małych przedsiębiorstw funkcjonuje jako osoby fizyczne, spółki cywilne, spółki handlowe osobowe, a także spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Fakt ten traktowany jest nie tylko jako znak rozpoznawczy małego biznesu, ale również może przesądzać o przynależności do sektora małych przedsiębiorstw. Ma to wpływ na sposób prowadzenia rachunkowości, formy opodatkowania podatkiem dochodowym oraz metody dokonywania rozliczeń z organami podatkowymi (Matejun 2012: 171).

Małe przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne charakteryzują się odmienną specyfiką działalności niż ich więksi konkurenci. Posiadają grupę specyficznych cech, które odróżniają ich zachowania zarówno operacyjne, jak i strategiczne od zachowań dużych przedsiębiorstw. Cechy te to na przykład: funkcjonowanie na bazie intuicji samego właściciela lub wynajętego menedżera, stosunkowo niski poziom wykształcenia kadry, umiejętność działania bez posiadania osobowości prawnej, znaczna przewaga decyzji operacyjnych nad inwestycyjnymi, wielokrotne łączenie funkcji właściciela z funkcją menedżera, działalność na relatywnie małą skalę, niezależność od innych podmiotów, podejmowanie ważnych dla firmy decyzji przez właściciela, stosunkowo niewielki udział w rynku, niewielka dbałość o marketing i reklamę. Małe przedsiębiorstwo nie może być traktowane jak miniatura dużego. Jest to podmiot funkcjonujący na innych regułach, koncentrujący się na innych wartościach oraz inaczej reagujący na bodźce z zewnątrz. Przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne mają niewielki udział w rynku i stosunkowo małe środki własne, nie mają więc możliwości kształtowania otoczenia, w którym działają. Są też bardziej elastyczne, szybciej dostosowują się do wymagań rynkowych i otaczających je warunków (Smolarek 2008: 58–61).

Do form opodatkowania przeznaczonych dla małych przedsiębiorców można zaliczyć: kartę podatkową, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych oraz zasady ogólne (Winiarska 2009: 11). Zasady opodatkowania podmiotów objętych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych lub kartą podatkową reguluje ustawa z 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

2. Karta podatkowa

Jedną z form, w jakiej osoby fizyczne oraz spółki cywilne osób fizycznych prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mogą opłacać podatek dochodowy, jest karta podatkowa. „Karta podatkowa” to nazwa własna i określa jedną z form zryczałtowanego podatku dochodowego. Karta podatkowa jest to miesięczny podatek dochodowy. Nie ma charakteru zaliczkowego, a jej wysokość wynika z decyzji naczelnika urzędu skarbowego wydanej na mocy Ordynacji podatkowej. Ustawa szczegółowo określa rodzaje działalności, które mogą

być opodatkowane kartą podatkową. Bierze się pod uwagę dwa kryteria: organizacyjne oraz branżowe. Według kryterium organizacyjnego kartą podatkową mogą być opodatkowane osoby fizyczne samodzielnie prowadzące działalność gospodarczą oraz spółki cywilne osób fizycznych. Biorąc pod uwagę kryterium branżowe, opodatkowanie takie jest możliwe dla podmiotów świadczących wymienione w ustawie usługi (Fila 2006: 28–30).

W tabeli 1 zaprezentowano rodzaje usług (w podziale na 12 części), dla wykonania których możliwe jest zastosowanie karty podatkowej, oraz czynniki wpływające na wysokość podatku.

Tabela 1

Rodzaje usług uprawniających do zastosowania karty podatkowej jako formy opodatkowania oraz czynniki wpływające na wysokość podatku

Lp.	Rodzaj świadczonych usług	Czynniki wpływające na wysokość stawki karty podatkowej
1.	Działalność usługowa i wytwórczo-usługowa	– Liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność – Liczba zatrudnionych pracowników
2.	Handel detaliczny żywnością, napojami, wyrobami tytoniowymi oraz kwiatami	– Liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność – Liczba zatrudnionych pracowników
3.	Handel detaliczny artykułami nieżywnościowymi	– Liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność – Liczba zatrudnionych pracowników
4.	Gastronomia	– Liczba zatrudnionych pracowników
5.	Usługi transportowe	– Liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność
6.	Usługi rozrywkowe	– Liczba urzędzeń
7.	Sprzedaż posiłków domowych w mieszkaniach	– Ilość posiłków – Liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność
8.	Wolne zawody – świadczenie usług w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	– Liczba godzin przeznaczonych na wykonywanie zawodu miesięcznie
9.	Wolne zawody – świadczenie usług weterynaryjnych	– Liczba godzin przeznaczonych na wykonywanie zawodu miesięcznie
10.	Opieka domowa nad dziećmi i osobami chorymi	– Liczba godzin przeznaczonych na wykonywanie usług miesięcznie
11.	Usługi edukacyjne w zakresie udzielania lekcji na godziny	– Liczba godzin przeznaczonych na udzielanie lekcji miesięcznie
12.	Usługi osób fizycznych, o których mowa w art. 23 ust. 1a ustawy, między innymi: o charakterze agrotechnicznym i przewozowym, na rzecz kół łowieckich, polegające na przewozie mleka do punktów skupu, przewozie uczniów do szkoły, sprzedaż piasku, żwiru, kamieni, glinki, usługi hotelarskie, usługi w zakresie wytwórczości ludowej i artystycznej itd.	– Liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność

Źródło: opracowanie własne na podstawie załącznika nr 3 do (Ustawa z 20 listopada 1998 r...).

Wysokość karty podatkowej wynika z 12 tabel stanowiących załącznik nr 3 do ustawy. Przy każdym rodzaju działalności podana jest miesięczna kwota podatku określona dokładnie lub podana w zakresie „od... do...” (Olesińska 2009: 309).

Wysokość płaconego podatku uzależniona jest w zasadzie od trzech zmiennych: rodzaju prowadzonej działalności (im bardziej jest dochodowa, tym stawka karty podatkowej jest wyższa), liczby zatrudnionych pracowników (im wyższa liczba zatrudnionych pracowników, tym wyższy podatek, ponadto zatrudnienie jest limitowane dla poszczególnych rodzajów działalności) oraz liczby mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność (im większa liczba potencjalnych klientów, tym wyższa stawka podatku) (Matejun 2012: 182–183).

Stawka karty podatkowej dla osoby prowadzącej określony rodzaj działalności wynika z decyzji naczelnika urzędu skarbowego wydawanej na każdy rok podatkowy. Podatnik ma prawo zrzec się opodatkowania w formie karty w ciągu 14 dni, licząc od dnia dostarczenia mu decyzji określającej stawkę. W takim wypadku podatnik zobowiązany jest do opłacania podatku na zasadach ogólnych lub jeśli spełnia odpowiednie wymagania, do opłacania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (Babiarz i in. 2012: 46–47). Podatek dochodowy w formie karty podatnik obniża o kwotę opłaconej w roku podatkowym składki na ubezpieczenie zdrowotne, nie może ona jednak przekroczyć 7,75% wymiaru tej składki. O jej wysokości należy powiadomić urząd skarbowy do 31 stycznia. Karta podatkowa jest opłacana bez wezwania w terminie do 7 dnia następnego miesiąca za miesiąc poprzedni, a za grudzień w terminie do 28 grudnia roku podatkowego (Etel i in. 2013: 306–307).

Podatnicy, którzy opłacają podatek dochodowy w formie karty podatkowej, są zwolnieni z obowiązku prowadzenia ksiąg, składania rocznych zeznań podatkowych oraz deklaracji określających wysokość dochodu. Nie muszą także wpłacać zaliczek na podatek dochodowy (Owsiak 2013: 488–489).

Osoby, które prowadzą działalność gospodarczą wymienioną w załączniku 3 do ustawy, podlegają opodatkowaniu w formie karty podatkowej, tylko jeśli złożą wniosek do urzędu skarbowego. Podatnicy rozpoczynający działalność w trakcie roku podatkowego muszą złożyć wniosek przez rozpoczęciem działalności. Ci, którzy w poprzednim roku podatkowym opłacali podatek w innej formie, mają obowiązek złożyć wniosek w terminie do 20 stycznia roku podatkowego. Jeżeli naczelnik urzędu skarbowego stwierdzi brak spełnionych warunków do zastosowania karty podatkowej, wydaje decyzję negatywną. Podatnik ma wówczas obowiązek płacić ryczałt od przychodów ewidencjonowanych lub opłacać podatek dochodowy na zasadach ogólnych. Podatnicy rozliczający się w poprzednim roku podatkowym w formie karty są zwolnieni z obowiązku składania wniosku. Ponadto, podatnik chcący opłacać podatek dochodowy w formie karty nie może korzystać z usług osób niezatrudnionych na podstawie umowy o pracę, a także z usług innych zakładów i przedsiębiorstw, chyba że są to usługi o charakterze specjalistycznym. Podatnicy nie mogą również poza prowadzoną działalnością prowadzić innej pozarolniczej działalności gospodarczej. Małżonek podatnika nie może prowadzić działalności w tym samym zakresie. W formie karty

podatkowej nie mogą być opodatkowani też podatnicy, którzy wytwarzają wyroby opodatkowane akcyzą, oraz tacy, którzy prowadzą działalność poza terytorium Polski. Podatnicy płacący podatek w formie karty podatkowej są zobowiązani do powiadamiania urzędu skarbowego o zmianach mających wpływ na warunki opodatkowania kartą oraz jej wysokość, a także o likwidacji prowadzonej działalności. W razie powiadomienia o zmianach wysokość karty podatkowej zmienia się, począwszy od miesiąca, w którym zaszły okoliczności, które tę zmianę spowodowały. W wypadku, gdy podatnik poda fałszywe dane we wniosku o zastosowanie karty podatkowej, prowadzi w sposób nierzetelny ewidencję zatrudnienia, nie poinformuje urzędu skarbowego o zmianach wpływających na wysokość karty podatkowej lub poda nieprawdziwe dane na rachunku lub fakturze, traci prawo do stosowania karty podatkowej (Ustawa z 20 listopada 1998 r...: art. 25, 29, 30, 36–37, 40).

Karta podatkowa stosowana jest w przypadku drobnych działalności gospodarczych, o niewielkiej skali działania. Główną zaletą tej formy są niewielkie obowiązki ewidencyjne. Wadą natomiast jest niezmienna, z góry ustalona kwota podatku. Nie jest ona uzależniona ani od wysokości uzyskiwanych przychodów, ani od ponoszonych kosztów. Ma to znaczenie zwłaszcza na początku działalności, gdy koszty rozpoczęcia często przekraczają uzyskiwane z działalności przychody. Reasumując, należy podkreślić, że karta podatkowa jest rozwiązaniem korzystnym szczególnie dla osób, które w prowadzonej przez siebie działalności przy stosunkowo niewielkich jej rozmiarach osiągają wysokie dochody (Bartosiewicz, Kubacki 2010: 428–429).

3. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Drugą formą zryczałtowanego podatku dochodowego jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Forma ta została wprowadzona w 1994 roku rozporządzeniem Ministra Finansów z grudnia 1993 roku w sprawie zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób fizycznych. Obecnie ryczałt można uzyskać, składając stosowne oświadczenie do 20 stycznia roku podatkowego (Etel i in. 2013: 307). W przypadku rozpoczęcia prowadzenia działalności oświadczenie należy złożyć naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu według miejsca zamieszkania podatnika nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. W przypadku spółek oświadczenie składają wszyscy wspólnicy. Gdy podatnik rozpoczyna działalność gospodarczą w trakcie roku podatkowego i nie złożył w określonym terminie oświadczenia, ma obowiązek opłacania podatku na zasadach ogólnych (Ustawa z 20 listopada 1998 r...: art. 9).

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych może obejmować przychody osób fizycznych z pozarolniczej działalności, a także przychody spółki cywilnej osób fizycznych lub spółki jawnej osób fizycznych. W roku podatkowym ryczałt mogą opłacać jedynie podatnicy, którzy uzyskali przychody z działalności prowadzonej samodzielnie nieprzekraczające równowartości w złotych 150 tys. euro (Janczukowicz 2014: 185–186). W przypadku spółki suma przychodów jej wspólników nie może przekraczać równowartości w złotych

150 tys. euro. Przy czym wyrażone w euro wartości przelicza się na złotówki według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na 1 października roku poprzedzającego rok podatkowy (Wysocka-Fronczek 2015: 11).

Ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie mogą stosować podatnicy, którzy opłacają podatek w formie karty podatkowej, oraz tacy, którzy korzystają z okresowego zwolnienia z podatku dochodowego. Nie stosuje się również ryczałtu w przypadku przedsiębiorców, którzy uzyskują przychody z tytułu: prowadzenia aptek, działalności polegającej na udzielaniu pożyczek pod zastaw, działalności w zakresie sprzedaży i kupna dewiz. Ryczałtu nie mogą opłacać także podatnicy wykonujący wolne zawody (z wyjątkiem na przykład lekarzy, weterynarzy, stomatologów itd.) oraz prowadzący działalność w zakresie handlu akcesoriami i częściami do pojazdów mechanicznych, a także świadczący usługi wymienione w załączniku nr 2 do ustawy. Podatnicy wytwarzający wyroby opodatkowane akcyzą oraz tacy, którzy podejmują wykonywanie danej działalności w roku podatkowym po zmianie z działalności wykonywanej samodzielnie na spółkę z małżonkiem, z działalności prowadzonej w formie spółki z małżonkiem na działalność samodzielną lub z działalności prowadzonej samodzielnie przez jednego małżonka na działalność prowadzoną przez drugiego małżonka, również nie mogą korzystać z tej formy opodatkowania (Sojak 2009: 144–145). Zastosowanie ryczałtu nie jest też możliwe w przypadku podatników rozpoczynających działalność samodzielnie lub w formie spółki, jeśli podatnik lub choć jeden ze wspólników spółki przed rozpoczęciem działalności w roku podatkowym lub w roku poprzedzającym rok podatkowy wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności, które wchodziły w zakres działalności podatnika lub spółki (Felis i in. 2015: 54–56).

W tabeli 2 zaprezentowano poszczególne stawki ryczałtu wraz z przyporządkowanymi im rodzajami działalności.

Podstawą rozpatrywanej formy opodatkowania jest przychód bez pomniejszenia o koszty prowadzenia działalności. Podatnicy opłacający podatek w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych mają więc obowiązek prowadzenia ewidencji przychodów, która stanowi podstawę do ustalenia przychodów z danego rodzaju działalności, i zastosowania odpowiedniej stawki podatku. Powinni oni sporządzić także wykaz środków trwałych oraz ewidencję wyposażenia. Mają również w obowiązku posiadać oraz przechowywać wszystkie dowody zakupu towarów. Prowadzenie ewidencji może być zlecone biurowi rachunkowemu. W przypadku nieprowadzenia ewidencji przychodów lub prowadzenia ewidencji bez zachowania warunków do uznania jej za dowód w podatkowym postępowaniu stosuje się tak zwaną specyficzną stawkę ryczałtu. Organ podatkowy ustala w tym przypadku wartość niezaewidencjonowanego przychodu i od tej kwoty określa ryczałt w wysokości pięciokrotnej stawki właściwej, nie większej jednak niż 75% przychodów. Kwota ryczałtu ulega obniżeniu o składkę na ubezpieczenie zdrowotne, ale może także być obniżona, w wysokości maksymalnie do 1%, o wpłatę na rzecz organizacji pożytku publicznego (Etel i in. 2013: 307–309).

Tabela 2

Stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych oraz przyporządkowane im wybrane rodzaje działalności

Stawka	Wybrane rodzaje działalności
20%	a) obowiązują podatków wykonujących wolne zawody (na przykład lekarze, pielęgniarki, nauczyciele, tłumacze itd.).
17%	a) usługi polegające na reprodukcji komputerowych nośników informacji oraz usługi pośrednictwa w hurtowej sprzedaży furgonetek oraz samochodów osobowych prowadzonej przez internet, b) świadczenie usług polegających na wydawaniu pakietów gier komputerowych oraz oprogramowania systemowego, c) wynajem i dzierżawa: furgonetek, samochodów osobowych, pozostałych pojazdów samochodowych, środków transportu wodnego, a także lotniczego, pojazdów szynowych, kontenerów i przyczep kempingowych, d) usługi poradnictwa dla dzieci w sprawie problemów edukacyjnych, e) usługi fotograficzne, f) usługi związane z pomocą społeczną.
8,5%	a) usługi najmu, podnajmu, dzierżawy, b) działalność usługowa, w tym z działalności gastronomicznej w zakresie sprzedaży napojów zawierających powyżej 1,5% alkoholu, c) usługi wychowania przedszkolnego, d) usługi związane z działalnością ogrodów zoologicznych, botanicznych oraz obiektów ochrony przyrody, e) prowizje uzyskane z tytułu sprzedaży na podstawie umowy komisu oraz prowizje uzyskane przez kolportera prasy.
5,5%	a) działalność wytwórcza, b) przewóz ładunków taborem samochodowym o ładowności powyżej dwóch ton oraz roboty budowlane, prowizje uzyskane ze sprzedaży jednorazowych biletów komunikacji miejskiej, znaczków pocztowych, żetonów oraz kart magnetycznych.
3%	a) działalność gastronomiczna (wyłączając napoje o zawartości powyżej 1,5% alkoholu), b) działalność usługowa w zakresie handlu, c) świadczenie usług, które są związane z produkcją zwierzęcą, z działalnością rybaków w zakresie sprzedaży ryb i innych, d) odpłatne zbycie ruchomych składników majątku stanowiących środki trwałe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ustawa z 20 listopada 1998 r...: art. 12).

Podmioty opłacające ryczałt od przychodów ewidencjonowanych mają obowiązek złożyć w urzędzie skarbowym zeznanie o wysokości przychodów sporządzone według określonego wzoru (Rozporządzenie Ministra Finansów z 27 listopada 2014 r...). Oprócz wysokości uzyskanych przychodów w zeznaniu tym powinna znaleźć się informacja o wysokości dokonanych odliczeń oraz wielkość należnego ryczałtu. Zeznanie musi być złożone w terminie do 31 stycznia następnego roku. Ryczałt wynikający z zeznania stanowi podatek należny za dany rok. Nie jest tak tylko w przypadku, gdy naczelnik urzędu skarbowego wyda decyzję określającą inną kwotę podatku. W przypadku, gdy podatnik nie złoży zeznania, naczelnik urzędu wydaje decyzję o wysokości zobowiązania w formie ryczałtu (Gomułowicz, Małecki 2011: 650–652).

Podatnicy mają obowiązek obliczać i wpłacać na rachunek urzędu skarbowego ryczałt od przychodów ewidencjonowanych za każdy miesiąc. Wpłata ryczałtu powinna nastąpić

do 20 dnia następnego miesiąca, a za grudzień w terminie złożenia zeznania podatkowego. Podatnicy, których przychody w roku poprzedzającym rok podatkowy nie przekroczyły równowartości w złotych 25 tys. euro, mogą rozliczać ryczałt kwartalnie. Wówczas podatek musi być wpłacony na rachunek urzędu skarbowego w terminie do 20 dnia następnego miesiąca po zakończeniu kwartału, a za kwartał ostatni w terminie złożenia zeznania (Wiñarska 2009: 13–14).

W przypadku, gdy podatnik straci prawo do opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, ma obowiązek, począwszy od dnia, w którym utracił to prawo, prowadzenia właściwych ksiąg rachunkowych (chyba że jest on zwolniony z tego obowiązku) i opłacania podatku na zasadach ogólnych (Olesińska 2009: 307).

Zalety ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych to uproszczona księgowość, w której nie uwzględnia się kosztów prowadzonej działalności. Podmioty opodatkowane w tej formie mają obowiązek prowadzenia jedynie ewidencji przychodów za każdy rok podatkowy. Walorem są również stosunkowo niskie stawki podatku. Wadą natomiast jest to, że nie uwzględnia ona kosztów uzyskania przychodów (podobnie jak karta podatkowa). Jest to niekorzystne dla podatników ponoszących wysokie koszty działalności (Flis, Makiewicz 2006: 47).

4. Funkcjonowanie karty podatkowej oraz ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych w latach 2004–2013

Podmiot prowadzący swoją działalność w Polsce, który w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości (Ustawa z 29 września 1994 r...) zwolniony jest z obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych, może wybrać jedną z trzech dostępnych form opodatkowania swojego dochodu: zasady ogólne lub jedną z form uproszczonych, czyli kartę podatkową lub ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Liczbę podatników prowadzących działalność gospodarczą opodatkowanych na zasadach ogólnych (skala podatkowa oraz podatek liniowy), liczbę podmiotów korzystających z opodatkowania w formie karty podatkowej oraz ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych w latach 2004–2013 zaprezentowano w tabeli 3. Na rysunku 1 przedstawiono liczbę podatników stosujących kartę podatkową oraz liczbę podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych w latach 2004–2013. Na rysunku 2 przedstawiono dynamikę zmiany liczby podatników stosujących formy ryczałtowane w tych samych latach; za rok bazowy przyjęto rok 2004.

W latach 2004–2013 liczba podatników stosujących kartę podatkową jako formę opodatkowania swoich dochodów stopniowo się zmniejszała. W roku 2004 płatników karty podatkowej było 154 968, natomiast prawie 10 lat później liczba ta spadła niemal o 30%. Przyczynami tego stanu rzeczy mogą być: zmiana prowadzonej działalności (zanikanie zakładów rzemieślniczych), niespełnianie ustawowych warunków uprawniających do stosowania karty podatkowej lub decyzja podatników o zastosowaniu innej, bardziej korzystnej dla nich formy opodatkowania (Siudaj 2014). Kolejną przyczyną spadku popularności karty

podatkowej wśród podatników są ograniczenia w postaci: ustanowionego limitu zatrudnienia, co w konsekwencji hamuje rozwój firmy, zakazu prowadzenia innego rodzaju działalności, zakazu prowadzenia przez małżonka działalności w tym samym zakresie oraz brak możliwości zastosowania preferencji przewidzianych w podatku dochodowym od osób fizycznych (brak możliwości wspólnego opodatkowania z małżonkiem, brak odliczeń od podstawy opodatkowania – od podatku odlicza się tylko składkę na ubezpieczenie zdrowotne) (Ciupek, Famulska 2013: 82–83).

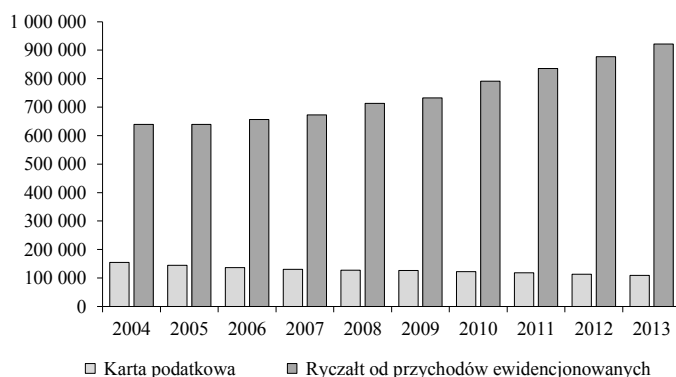
Tabela 3

Liczba podatników podatku dochodowego od osób fizycznych stosujących zasady ogólne oraz formy zryczałtowane w latach 2004–2013

Rok	Zasady ogólne (skala podatkowa oraz podatek liniowy)*	Karta podatkowa	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych
2004	2 509 596	154 968	639 407
2005	2 514 001	145 171	639 167
2006	2 568 938	136 242	656 248
2007	2 609 661	130 190	673 031
2008	2 733 614	127 299	713 585
2009	2 847 970	126 562	732 760
2010	2 972 987	122 883	791 089
2011	3 050 829	117 911	835 514
2012	3 124 089	112 975	877 371
2013	3 279 984	109 706	921 938

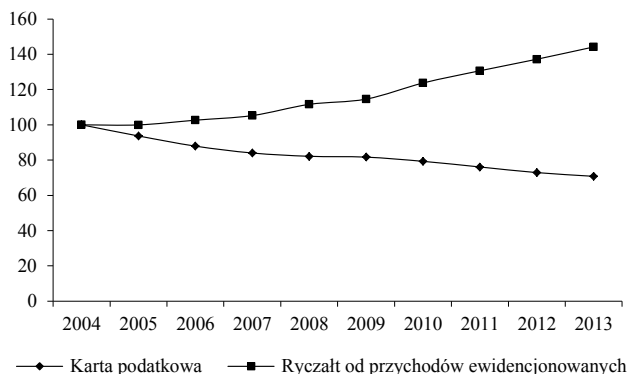
* Liczba podatników została ustalona na podstawie liczby zeznań podatkowych złożonych w poszczególnych latach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (finanse.mf.gov.pl).

Rysunek 1. Liczba podatników stosujących kartę podatkową oraz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych w latach 2004–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie (finanse.mf.gov.pl).

Rysunek 2. Procentowa zmiana liczby podatników stosujących kartę podatkową oraz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych w latach 2004–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie (finanse.mf.gov.pl).

W przeciwieństwie do karty podatkowej ryczałt od przychodów ewidencjonowanych cieszy się wśród podatników coraz większą popularnością. Od 2004 do 2013 roku liczba „ryczałtowców” wzrosła o ponad 282,5 tys. (44%) i wyniosła 921 938. Istotne wydaje się stwierdzenie, że liczba ta obejmuje zarówno prowadzących działalność gospodarczą, jak i osoby, które czerpią dochody z prywatnego wynajmu mieszkań. I to właśnie ta druga grupa w dużej mierze wpływa na wzrost ogólnej liczby podatników ryczałtu. Przyczyną wzrostu liczby stosujących tę formę opodatkowania może być: możliwość skorzystania ze stosunkowo niewielkich stawek podatku oraz prosta księgowość polegająca przede wszystkim na prowadzeniu ewidencji przychodów (Szyborska-Sutton 2012).

Uwagi końcowe

Małe przedsiębiorstwa charakteryzują się szczególną specyfiką działalności, która odróżnia je od większych konkurentów. Jedną z istotniejszych decyzji dotyczących założenia przedsiębiorstwa jest wybór najkorzystniejszej formy opodatkowania podatkiem dochodowym. Przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne zostały przez ustawodawcę uprawnione do wyboru tak zwanych uproszczonych form opodatkowania. W Polsce do takich form należą karta podatkowa oraz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Każda z wymienionych form opodatkowania ma zarówno wady, jak i zalety, a ich porównanie powinno nastąpić w ramach indywidualnej sytuacji każdego przedsiębiorstwa. Właściciel zakładający własną działalność gospodarczą powinien przeanalizować, która forma opodatkowania dochodów będzie dla niego najkorzystniejsza. Jednakowo ważne jest, by uważnie i systematycznie analizować wyniki działalności firmy również w trakcie jej funkcjonowania. Wielu przedsiębiorców nie zdaje sobie sprawy z tego, że wybrana na początku działalności forma

nie jest tak samo korzystna w kolejnych latach działania przedsiębiorstwa. Ważna jest także znajomość określonych elementów prawa podatkowego. Dzięki analizie wyników firmy i posiadanej wiedzy właściciel jest w stanie wybrać najkorzystniejszą formę opodatkowania swoich dochodów i zmienić ją w razie potrzeby oraz opracować taką strategię, by firma przynosiła jak największe zyski.

Literatura

- Babiarz S., Bogucki S., Dumas A., Pęk R., Presnarowicz S., Pustul J. (2012), *Ryczałty w prawie podatkowym*, LexisNexis, Warszawa.
- Bartosiewicz A., Kubacki R. (2013), *Leksykon „RYCZAŁTU” 2010*, Unimex, Wrocław.
- red. Ciupek B., Famulska T. (red.) (2013), *Strategie podatkowe przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice.
- Etel L., Dowgier R., Liszewski G., Popławski M., Presnarowicz S. (2013), *Prawo podatkowe – zarys wykładu*, Difin, Warszawa.
- Felis P., Jamroży M., Szlązak-Matusewicz J. (2015), *Podatki i składki w działalności przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa.
- finanse.mf.gov.pl (2.04.2015).
- Fila M. (2006), *Karta podatkowa w 2006 roku*, Difin, Warszawa.
- Flis I., Makiewicz M. (2006), *Własna firma. Przewodnik po świecie biznesu*, ParkProfit, Bielsko-Biała.
- Gomułowicz A., Małecki J. (2011), *Podatki i prawo podatkowe*, LexisNexis, Warszawa.
- Janczukowicz K. (2014), *Podatki dochodowe w praktyce*, ODDK, Gdańsk.
- Matejun M. (2012), *Obciążenia ewidencyjne i fiskalne małych i średnich przedsiębiorstw. Zarządzanie małą i średnią firmą w teorii i ćwiczeniach*, Difin, Warszawa.
- Olesińska A. (2009), *Polskie prawo podatkowe – zarys systemu*, TNOiK, Toruń.
- Owsiak S. (2013), *Finanse publiczne*, PWN, Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 23 grudnia 1993 r. w sprawie zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób fizycznych (DzU nr 132, poz. 635).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 27 listopada 2014 r. w sprawie określenia wzorów zeznania, deklaracji i informacji podatkowych obowiązujących w zakresie zryczałtowanego podatku dochodowego od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (DzU poz. 1672).
- Siudaj M. (2014), *Karta podatkowa w działalności gospodarczej coraz mniej stosowana*, „TaxCare” z 9 listopada 2014 r.
- Smolarek M. (2008), *Planowanie strategiczne w małej firmie*, Humanitas, Sosnowiec.
- Sojak S. (2009), *Założyć firmę i nie zbankrutować – aspekty prawne*, Difin, Warszawa.
- Szyborska-Sutton A. (2012), *Przybywa „ryczałtowców” – wybieramy proste i niskie podatki*, „TaxCare” z 12 lipca 2012 r.
- Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (DzU nr 121, poz. 591 ze zm.).
- Ustawa z 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (DzU nr 144, poz. 930 ze zm.).
- Winiarska K. (2009), *Podstawy rachunkowości*, Wolters Kluwer Business, Kraków.
- Wysocka-Fronczek M. (2015), *Podatki 2015, PIT, CIT, VAT*, LEGIS, Warszawa.

THE PERFORMANCE OF SIMPLIFIED TAXATION FORMS OF BUSINESSES CONDUCTED BY NATURAL PERSONS BETWEEN 2004 AND 2013

Abstract: *Purpose* – to settle the issue of simplified taxation forms of income generated by small businesses run by natural persons, to indicate the peculiarity of conducting such businesses as well as the description of possible simplified taxation forms to be used by them i.e. taxpayer's card and flat rate and compare the number of taxpayers using simplified taxation forms between 2004 and 2013. *Methodology* – literature and empirical data study provided by the Ministry of Finance and the analysis of Polish Legal Acts

regulations. *Findings* – the taxpayer’s card is less often used by taxpayers whereas the number of taxpayers using flat rate is increasing. *Originality/value* – the core value of the article is to provide information concerning the performance of simplified taxation forms of businesses conducted by natural persons as well as the analysis and evaluation of their application. The present article pays attention to the issue of the choice of the best and the most beneficial taxation form adjusted to the business reality of each enterprise.

Keywords: personal income tax, simplified taxation forms, natural person’s enterprise

Cytowanie

Zwierzyńska A. (2015), *Funkcjonowanie uproszczonych form opodatkowania dochodów przedsiębiorstw osób fizycznych w latach 2004–2013*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 864, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 76, t. 1, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 89–100; www.wneiz.pl/frfu.